

Lekce 3: Režimy půd

1. Hydrické režimy

Režimy půd – změny některých půdních vlastností, v časovém úseku řádově kratším, než je období vývoje pedotopu. Častý vliv na úrodnost půdy, mají sezónní charakter.

Vodní režim půdy

Vzdušný režim půdy

Tepelný režim půdy

Režim solí v půdě

Biologický režim půdy

Hydrické (vodní) režimy půd

- 1. Hydrologická klasifikace** – směr + pohyb půdní vody + fyzikální stav vody v ekosystému půda-hornina
- 2. Ekologická klasifikace** – stupeň nasycení půdy vodou, doba nasycení, rozšíření vlhkosti
- 3. Hydrodynamická klasifikace** – pohyb vody v systému atmosféra – nenasycená zóna půdního profilu – podzemní voda

Hydrické (vodní)
režimy půd

infiltrace

redistribuce vody po zvlhčení

odtok k hladině podzemní vody

přítok a odtok podzemní vody

evapotranspirace

1. Hydrické režimy

Hydrologické vlastnosti půd

- infiltrační schopnost půd
- propustnost půdy

Fyzikální vlastnosti půdy

Struktura půdy

Vegetační kryt

Výchozí vlhkost půdy

Chem. látky v půdě a vodě

Hydraulická vodivost půdy

Nasyčená hydraulická vodivost –
všechny póry naplněny vodou

Nenasycená hydraul. vodivost –
část pórů vyplněna vzduchem

Statika a dynamika půdní vody

- rovnovážný stav půdní vody
- nerovnovážný stav půdní vody

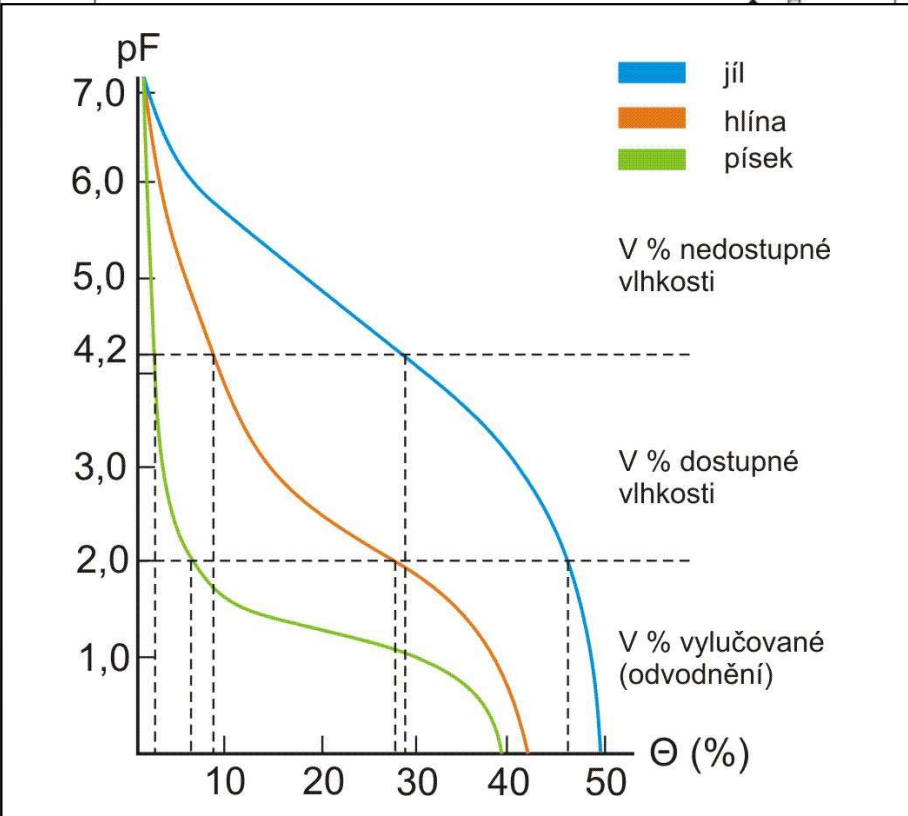
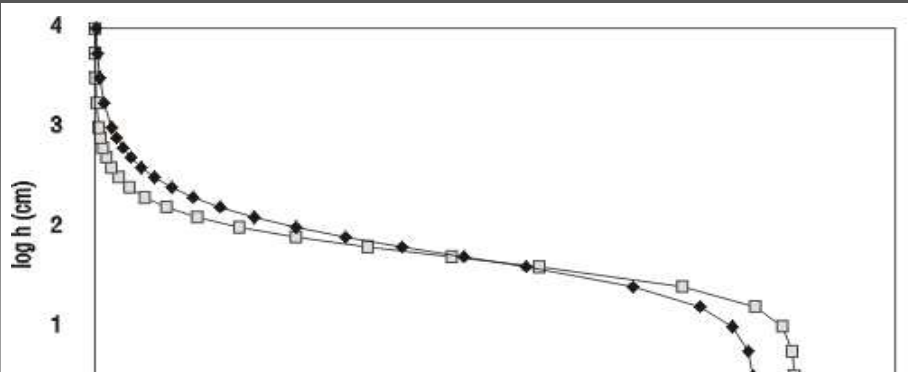
Potenciál Φ – souhrnné působení všech
sil = energetický stav v dynamice půdní
vody

$$\Phi = H + z$$

H – vlhkostní potenciál (tlaková výška)

z – svislá vzdálenost od srovnávací roviny

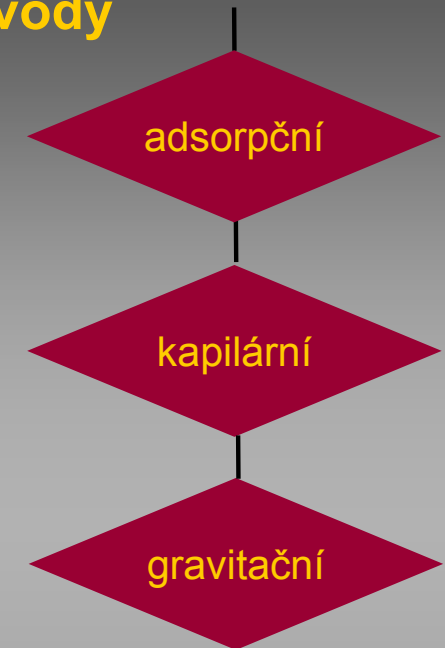
1. Hydrické režimy

$$pF = \log |H|$$

Kategorie půdní vody

Hydrolimity - hraniční hodnoty vlhkosti, charakterizují:

- hranice mezi jednotlivými kategoriemi půdní vody
- hranice různé pohyblivosti půdní vody
- hranice různé přístupnosti vody pro rostliny

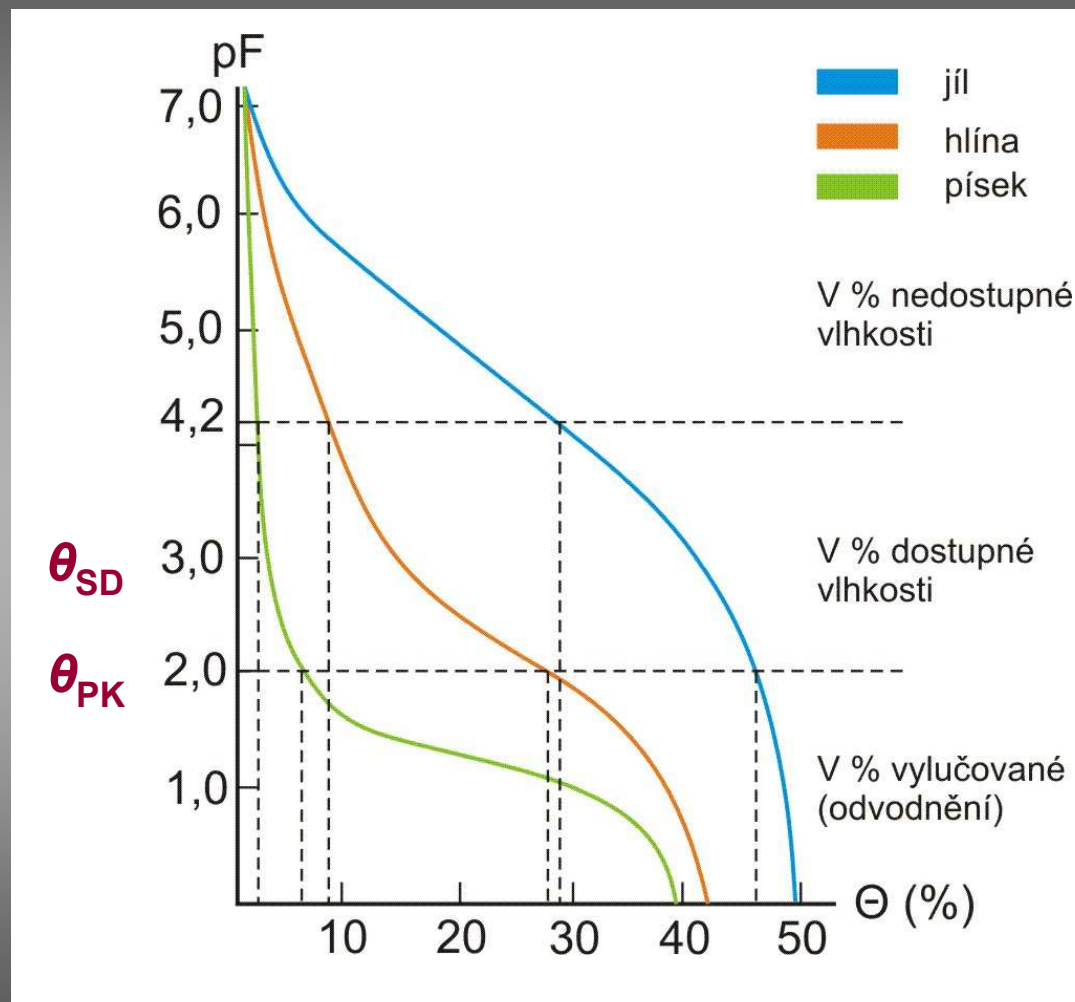
1. Hydrické režimy

Hodnoty hydrolimitů

θ_s – **plná vodní kapacita** – plné zaplnění kapilárních i gravitačních pórů vodou. $H > 0$

θ_{PK} – **polní kapacita** – vlhkost půdy na hranici mezi kapilární a gravitační vodou; všechny kapilární póry naplněny vodou. $pF = 2-2,7$

θ_{SD} – **bod snížené dostupnosti** – vlhkost půdy, při které se výrazně snižuje pohyblivost půdní vody a její přístupnost pro rostliny. $pF = 3-3,3$

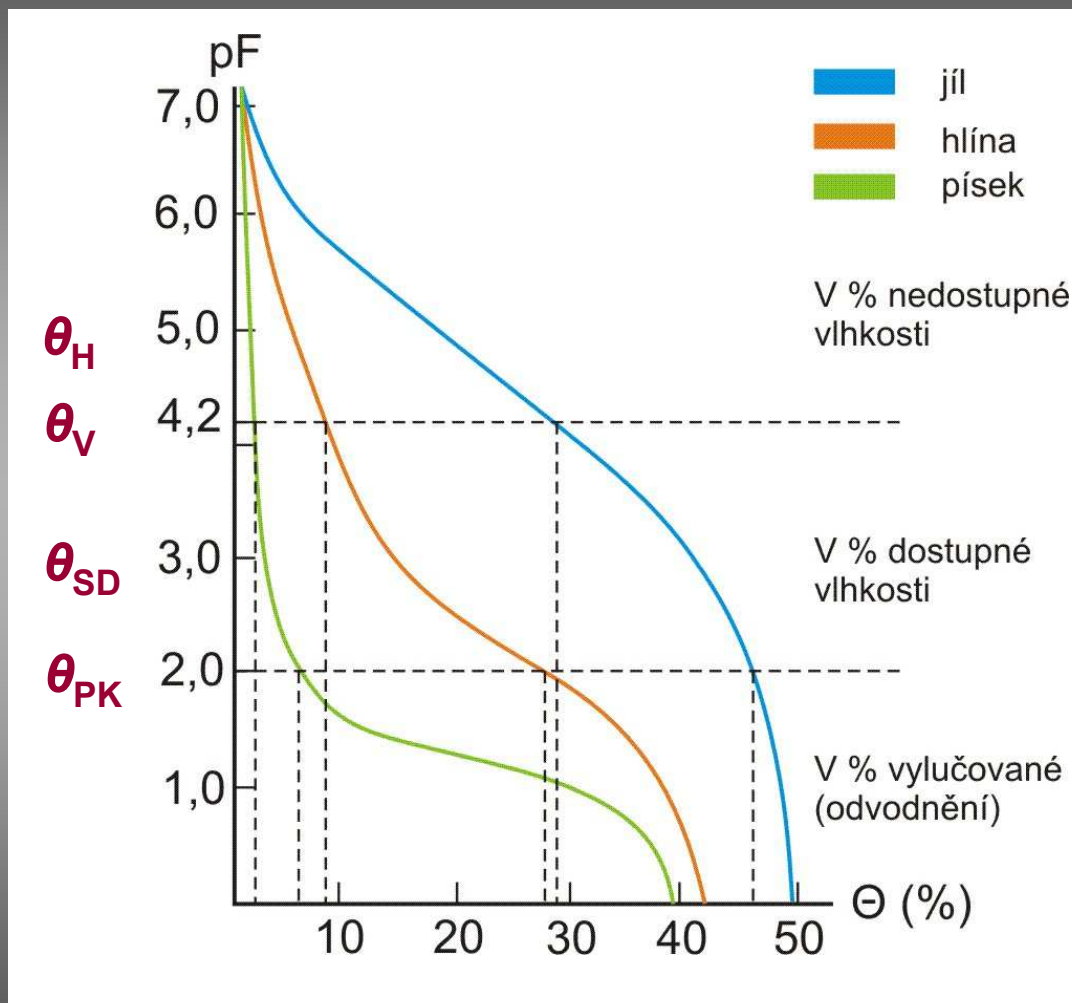

1. Hydrické režimy

Hodnoty hydrolimitů

θ_V – bod vadnutí – vlhkost půdy, kdy rostliny nejsou dostatečně zásobeny vodou. Jde o minimální půdní vlhkost, při které je ještě možný pohyb kapalně fáze půdní vody. $pF = 4,18$.

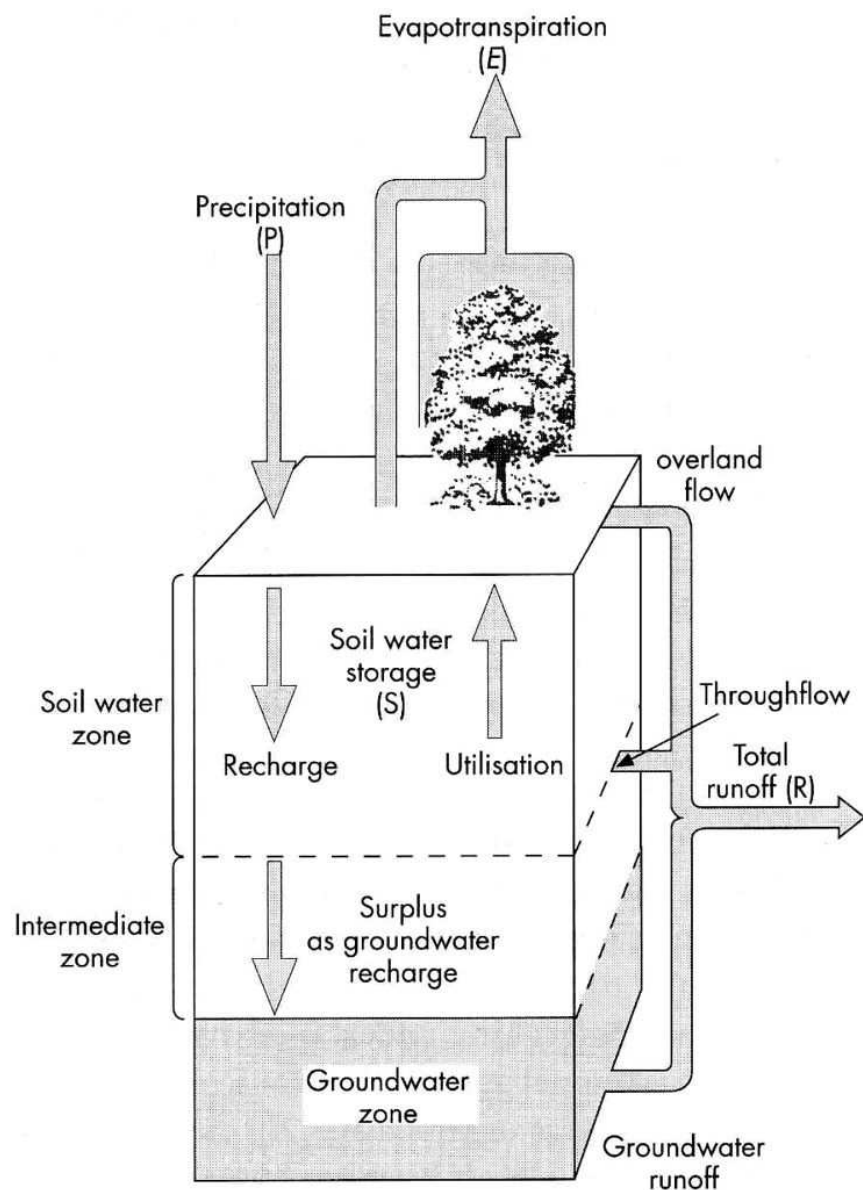
θ_H – číslo hygroskopicity (adsorpční vodní kapacita) – vlhkost půdy na rozhraní mezi adsorpční a kapilární půdní vodou - maximální množství vody vázané adsorpčními silami. $pF = 4,85$

1. Hydrické režimy

Hydrologická klasifikace

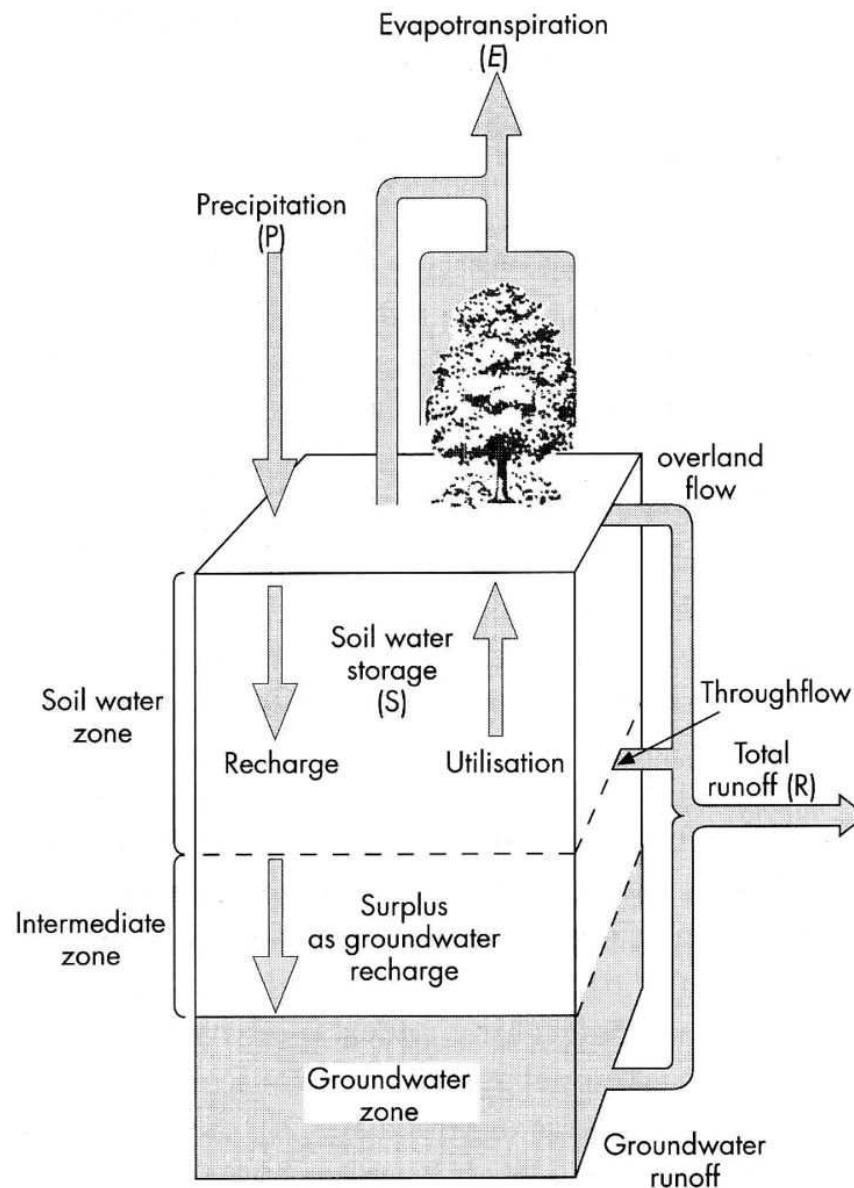
- I. **Režim půd s věčným ledem (permafrostní)** – permafrost zasahuje do půdního profilu
- II. **Režim promyvný (perkolační)** – každoroční intenzivní provlhčení a prosakování půdy srážkovou vodou, $S/E > 1$. Část z půdy odtéká jako podzemní nebo vnitropůdní boční voda
- III. **Režim periodicky promyvný (periodicky perkolační)** – převlhčení a prosakování půdy a podloží nenastává každoročně. $S/E \approx 1$. Převaha vertikálního pohybu vody, evapotranspirace je v suchých letech větší než infiltrace
- IV. **Režim nepromyvný (imperkolační)** – voda atmosférických srážek zasahuje pouze mělce do půdy, $S/E < 1$. Převlhčování půdy s podložím je vyloučeno, ve spodní části profilu nebo pod ním je horizont s trvale nízkou vlhkostí. Výparem a transpirací se voda z půdy rychle ztrácí

1. Hydrické režimy

Hydrologická klasifikace

- V. Režim výparný (respirační)** – typický vzestupný pohyb vody nad sestupným, výpar převládá nad zásakem, zdrojem jsou podzemní vody. $S/E < 1$
- VI. Režim nivní** – atmosférické srážky humidních oblastí zasahují periodicky nebo trvale do půdy, jejich plynulý odtok brzdí a znemožňuje trvale vzedmutá hladina podzemní vody
- VII. Režim bažinný (stagnantní)** – voda sezónně nebo trvale pokrývá a zamokřuje povrch půdy, typický je zásah hladiny podzemní vody do půdního profilu, případně až k povrchu půdy
- VIII. Režim závlahový (irigační)** – vodní režim uměle vytvářený člověkem

1. Hydrické režimy

Ekologická klasifikace

stupeň provlhčení

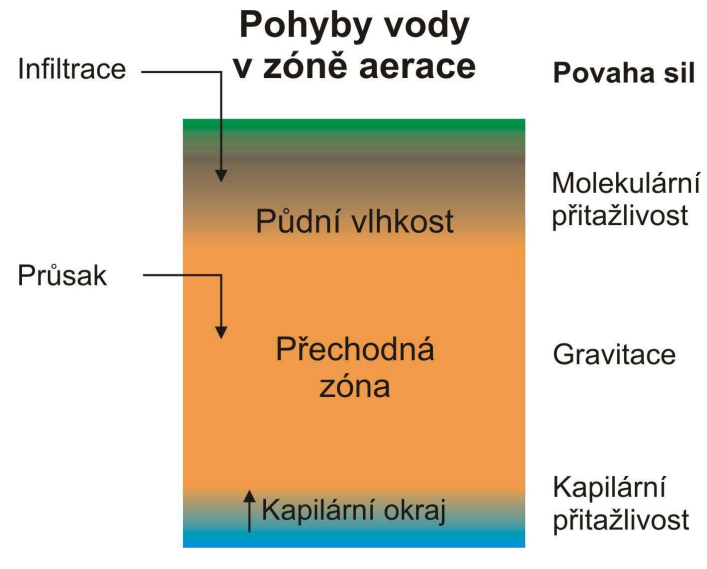
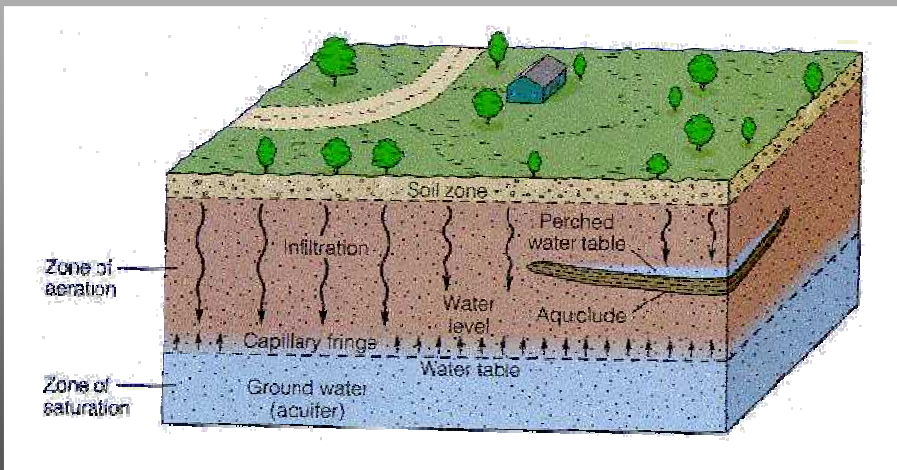
délka trvání provlhčení

stratifikace vlhkosti

$$W = \int_{z1}^{z2} \theta dz$$

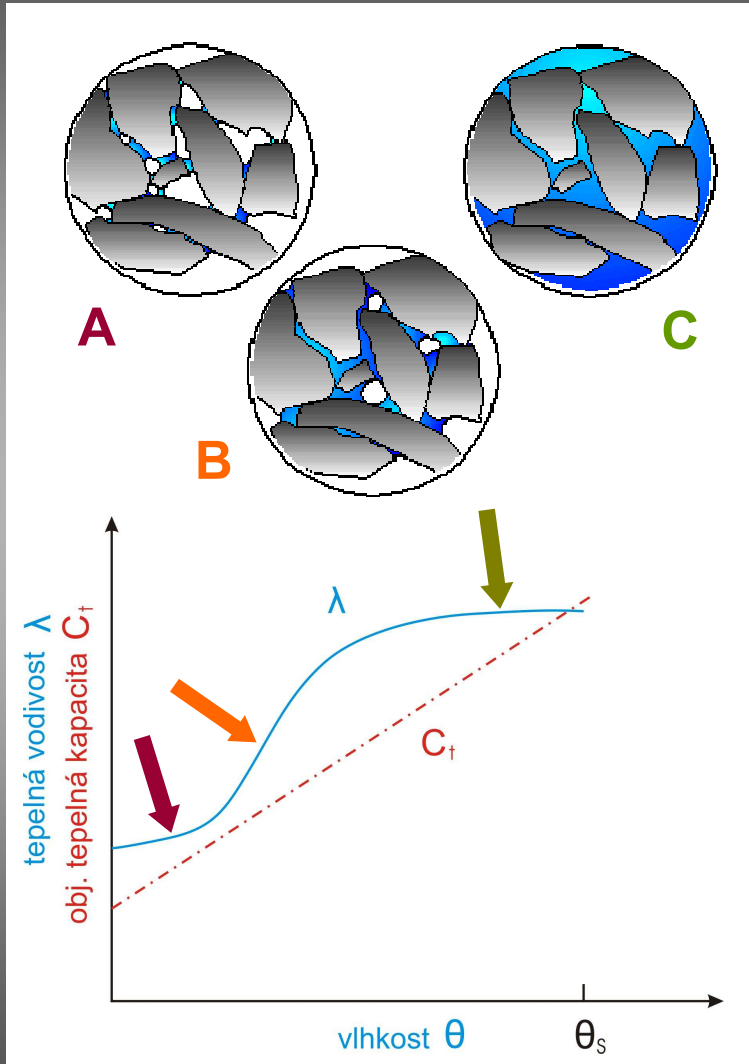
- **akvatický stav**; vlhkost při plné vodní kapacitě θ_S
- **uvidický interval**; $\theta_S - \theta_{PK}$
- **semiuvidický interval**; $\theta_{PK} - \theta_{SD}$
- **semiaridní interval**; $\theta_{SD} - \theta_V$
- **aridní interval**; $\theta_V - \theta_H$
- **hyperaridní interval vlhkosti**; $< \theta_H$

Hydrodynamická klasifikace

2. Tepelný režim půd

Tepelný (termický) režim půd

tepelná kapacita půdy

energetické ztráty

tepelná energie dolů

minerál. složení

obsah humusu

vlhkost

textura+struktura

Hustota tepelného toku

$$q = \frac{\partial}{\partial A} \left(\frac{\partial Q}{\partial t} \right) \quad q \text{ [W.m}^{-2}\text{]}$$

Q - přenášená energie [J]

A - plocha $\perp$ směr přenosu [m^2]

t - čas.

Stacionární proudění

$$q = -\lambda \frac{\partial T}{\partial z} \quad q \text{ [W.m}^{-2}\text{]}$$

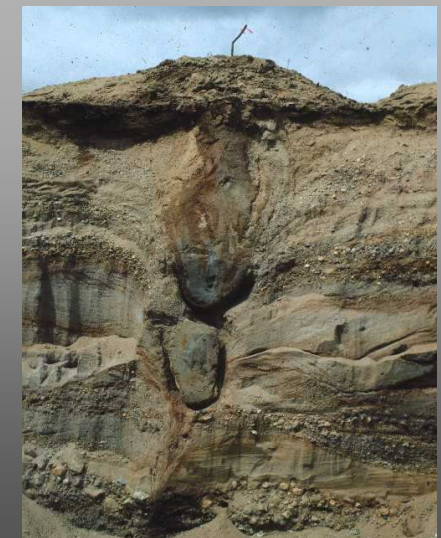
λ - měrná tep. vodiv. [$\text{W.m}^{-1}.\text{K}^{-1}$]

T - teplota [K]

2. Tepelný režim půd

Klasifikace tepelného režimu půd

- **mrazový teplotní režim** – permafrost, tající do 100 cm, nejtepl. měsíc $< 20\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- **dlouhodobě sezónně promrzající půdy** – ostrůvkovitě ve větší hloubce permafrost. Promrzání 100-300 cm, nejm. 5-6 měsíců, nejtepl. měsíc $10\text{-}25\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- **sezónně promrzající půdy** – permafrost chybí, promrzání 20-200 cm doba kratší než 5-6 měsíců, nejtepl. měsíc $20\text{-}30\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- **nepromrzávající půdy s periodickým ochlazováním** - kladné teploty (do $+5\text{ }^{\circ}\text{C}$) nejchladn. měsíce, nejtepl. měsíc $< 35\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- **vlastní nepromrzající půdy** – kladné teploty nejchladn. měsíce $5\text{-}20\text{ }^{\circ}\text{C}$.
- **nepromrzávající půdy, stále teplé** – půdní teploty v průběhu celého roku $> 20\text{ }^{\circ}\text{C}$.

2. Vzdušný režim půd, režim solí v půdě, biologický režim

Vzdušný režim půd

- **neprodyšný** – minimální vnitropůdní i mimopůdní cirkulace vzduchu
- **tlumený** – výměna vzduchu mezi půdou a atmosférou během roku je nepatrná a probíhá jen několik měsíců
- **sezónně tlumený** – během vegetačního období je výměna mezi půdou a atmosférou intenzivní, na dlouhou dobu se však zastavuje (vliv dlouhotrvající sněhové pokrývky)
- **krátkodobě sezónně tlumený** – výměna vzduchu mezi půdou a atmosférou je v průběhu roku přerušována jen na krátké období
- **prodyšný** – trvalé a intenzivní provzdušňování půdní masy

Režim solí v půdě

- **primitivní typ** – velmi nízký obsah solí v půdě, zanedbatelný pohyb
- **eluviální typ** – intenzivní vyplavování solí z půdního profilu
- **migrační typ** – pohyb solí výhradně v půdním profilu
- **akumulační typ** – zvyšování obsahu solí v půdním profilu
- **antropogenní typ** – obsah solí v půdě uměle regulován

Biologický režim půd

- **živořící** – biologicky chudé půdy s nízkým obsahem organických látek
- **pulzující** – občasná biol. aktivita
- **sezónně intenzivní** – dlouhé obd. biol. klidu a inten. biologické činnosti